

Chương II
KHAI THÁC VÀ BẢO VỆ RỪNG

Bài 28. KHAI THÁC RỪNG (1 tiết)

I. MỤC TIÊU BÀI HỌC

Sau bài này, GV phải làm cho HS :

1. Biết được các loại khai thác gỗ rừng.
2. Hiểu được các điều kiện khai thác gỗ rừng ở Việt Nam trong giai đoạn hiện nay. Các biện pháp phục hồi rừng sau khi khai thác.
3. Có ý thức bảo vệ rừng, không khai thác rừng bừa bãi.

II. NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

Gợi ý phân bố bài giảng

Bài có 3 phần, trong đó trọng tâm là phần I và II.

I. Các loại khai thác rừng

II. Điều kiện áp dụng khai thác rừng hiện nay ở Việt Nam

III. Phục hồi rừng sau khai thác

III. GỢI Ý TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Chuẩn bị bài giảng

1.1. Chuẩn bị nội dung

Đọc SGK, tham khảo các tài liệu về khai thác rừng và phục hồi rừng sau khi khai thác. Nếu có điều kiện thì tham quan thực tế các khu đang khai thác rừng.

1.2. Chuẩn bị đồ dùng dạy học

Phóng to hình 45, 46, 47 và sưu tầm thêm các tranh ảnh khác minh hoạ nội dung bài giảng.

2. Các hoạt động dạy học

2.1. Hoạt động 1. Giới thiệu bài học

Công việc khai thác rừng thời gian qua (gỗ và các sản phẩm khác) đã làm cho rừng suy giảm mạnh cả về diện tích, chủng loại cây và chất lượng rừng. Nguyên nhân cơ bản là : khai thác bừa bãi không đúng các chỉ tiêu kĩ thuật, khai thác rừng không chú ý tới tái sinh và phục hồi lại rừng.

GV nêu mục tiêu của bài học nhằm giúp HS có một số hiểu biết đúng đắn về khai thác rừng.

2.2. Hoạt động 2. Tìm hiểu các loại khai thác rừng

– Trước hết GV lập bảng chỉ tiêu kĩ thuật các loại khai thác rừng cho HS quan sát.

Bảng 2. Chỉ tiêu kĩ thuật của các loại khai thác rừng

Loại khai thác rừng	Các đặc điểm chủ yếu			
	Lượng cây chặt hạ	Số lần chặt hạ	Thời gian chặt hạ	Cách phục hồi rừng
Khai thác trắng	Toàn bộ cây rừng	1 lần chặt	Trong 1 mùa khai thác	Trồng rừng
Khai thác dần	Toàn bộ cây rừng	3–4 lần chặt	5–10 năm	Rừng tự phục hồi bằng tái sinh tự nhiên
Khai thác chọn	Chọn chặt một số cây theo yêu cầu	Kéo dài	Kéo dài	Rừng tự phục hồi bằng tái sinh tự nhiên

– Sau đó dựa vào bảng trên GV hướng dẫn HS so sánh các điểm giống nhau và khác nhau về chỉ tiêu kĩ thuật của các loại khai thác.

– Cuối cùng có thể cho HS trả lời một số câu hỏi để minh hoạ bài học.

Ví dụ : Tại sao không được khai thác trắng rừng ở nơi có độ dốc lớn hơn 15° , nơi rừng phòng hộ... Trả lời : không được khai thác trắng rừng ở các nơi trên vì :

+ Khai thác trắng rừng ở nơi có độ dốc lớn hơn 15° sẽ có tác hại là : đất bị bào mòn, rửa trôi và thoái hoá. Về mùa mưa dòng chảy có khối lượng và tốc độ rất lớn nên gây ra lũ lụt. Công việc trồng lại rừng gặp nhiều khó khăn...

+ Rừng phòng hộ nhằm mục đích : chống gió bão, điều hoà dòng chảy để chống lũ lụt, chống hạn khô cho các dòng sông. Chống gió và cố định cát ở vùng ven biển... Vì vậy, rừng phòng hộ không được khai thác trắng.

Khai thác trắng nhưng không trồng rừng ngay có tác hại gì... ?

2.3. Hoạt động 3. Tìm hiểu điều kiện áp dụng khai thác rừng hiện nay ở Việt Nam

Để có cơ sở khoa học và thực tế cho các điều kiện áp dụng khai thác rừng hiện nay ở Việt Nam, cần hướng dẫn HS tìm hiểu tình trạng rừng hiện nay :

– Diện tích rừng tự nhiên giảm mạnh, đổi trọc tăng nhanh, độ che phủ của rừng xanh ngày một thu hẹp (tham khảo số liệu ở bài 22 SGK).

– Chất lượng rừng : trước đây những cây gỗ tốt (lim, táu, nghiến...) có đường kính lớn hơn 40cm chiếm 40 – 50% trữ lượng rừng, rừng có trữ lượng gỗ khoảng $200\text{--}300\text{m}^3/\text{ha}$. Ngày nay hầu hết là rừng tái sinh, đã qua nhiều lần khai thác, cây gỗ tạp là thành phần chủ yếu và thấp bé, rừng có trữ lượng gỗ thường dưới $50\text{m}^3/\text{ha}$ (liên hệ với rừng có ở địa phương).

– Rừng gỗ tốt và sản lượng cao chỉ còn ở đỉnh và dãy núi cao, dốc lớn.

Xuất phát từ tình hình rừng trên đây, việc khai thác rừng ở nước ta hiện nay nên theo các điều kiện nào ? (SGK).

Các điều kiện khai thác rừng trên đây nhằm mục đích : duy trì, bảo vệ diện tích rừng hiện có, rừng có khả năng tự phục hồi và phát triển tốt, bảo vệ rừng đầu nguồn và bảo vệ đất, không phải trồng lại rừng...

2.4. Hoạt động 4. Tìm hiểu biện pháp phục hồi rừng sau khai thác

GV hướng dẫn HS tìm hiểu tình hình rừng sau mỗi loại khai thác (thực vật, đất...). Biện pháp phục hồi rừng sau mỗi loại khai thác (dựa theo bảng 3).

Có thể dùng các biện pháp nào để thúc đẩy rừng tái sinh tự nhiên và tự phục hồi lại rừng gỗ có chất lượng cao ?

Bảng 3. Tình hình rừng sau khi khai thác và biện pháp phục hồi

Loại khai thác	Tình hình rừng sau khai thác	Biện pháp phục hồi rừng sau khai thác
Khai thác trắng	– Cây gỗ không còn, cây tái sinh không nhiều. Cây hoang dại phát triển. – Đất bị bào mòn, rửa trôi. – Rừng tự phục hồi khó khăn.	Trồng rừng theo hướng nông – lâm kết hợp.
Khai thác dần và khai thác chọn.	– Cây gieo giống, cây con tái sinh còn nhiều – Đất vẫn được tán rừng che phủ. – Rừng có khả năng tự hồi phục.	Thúc đẩy tái sinh tự nhiên để rừng tự phục hồi.

2.5. Hoạt động 5. Tổng kết bài học

- GV chỉ định 1 – 2 HS đọc phần "Ghi nhớ".
- GV hệ thống nội dung bài học, HS nhắc lại.
- GV nhắc lại mục tiêu và đánh giá kết quả bài học.
- GV dặn dò HS trả lời các câu hỏi cuối bài.
- GV dặn dò HS chuẩn bị bài 29 SGK và tìm các ví dụ để minh họa cho tác hại của việc phá rừng và cháy rừng...